

УДК 338.3

Косінський П.М., аспірант

Луцький національний технічний університет

Економічне стимулювання розвитку переробних виробництв регіону на основі використання місцевих природних ресурсів

У статті обґрунтовано необхідність економічного стимулювання розвитку переробних виробництв на регіональному рівні на основі використання місцевого природно-ресурсного потенціалу.

Ключові слова: природні ресурси, природно-ресурсна сфера, переробні виробництва, економічне стимулювання, регіон.

Kosinskyi P.

Economic incentives for the development of processing industries in the region through the use of local natural resources

The article substantiates the need for economic incentives for the development of processing industries at the regional level through the use of local natural resources.

Based on stitutionalism found that the processing industry of Volyn region is not working at full capacity and in need of economic stimulation. Many mining companies (such as fuel and energy and timber sector) sell their products (including raw materials) to other regions of the country for further processing or transport across the border in neighboring states.

Manufacturing Volyn region requires considerable investments and efforts for the creation and development of processing industries based on natural resource systems, both on the part of the state, and by the individual entities. Investments Limited acts as a deterrent of processing industries, as significant investments in this sphere of activity and involving significant risk. Also, the development of processing industries adversely affect certain legal restrictions, bureaucracy and the unwillingness of the government to promote the development of the region.

Therefore, we believe that state and local governments should establish a system of economic incentives for the development of deep processing of natural resources. In this regard, we propose to analyze and use the experience of individual businesses and other states that have achieved the greatest success in the development of processing industries based on natural resource systems.

It is concluded that the active development of processing industries in natural resource management in the Volyn region will contribute to the revitalization of business activities, the flow of financial investment in the region, increasing foreign trade and others. To speed up economic development in the environmental management of the state should be made of economic incentives for the processing industry.

Manufacturing Volyn region requires considerable investments and efforts for the creation and development of processing industries based on natural resource systems. State and local governments should establish a system of economic incentives for the development of deep processing of natural resources.

The creation and development of enterprises engaged in food processing complete natural resource areas will provide local people work to increase the economic level of the region, facilitate the flow of investments in the region and additional revenue in the budget of the country and so on.

Economic incentives for the development of processing industries based on local natural raw materials - is one of the important conditions for sustainable socio-economic development. Prospects for further research in this direction covering the justification of certain economic incentives promoting the development of processing industries based on natural-resource sector in the region.

Keywords: natural resources, natural resource sector, processing industries, economic incentives, region.

Косинский П.М.

Экономическое стимулирование развития перерабатывающих производств региона на основе использования местных природных ресурсов

В статье обоснована необходимость экономического стимулирования развития перерабатывающих производств на региональном уровне на основе использования местного природно-ресурсного потенциала.

Ключевые слова: природные ресурсы, природно-ресурсная сфера, перерабатывающие производства, экономическое стимулирование, регион.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Природно-ресурсна сфера виступає важливим фактором соціально-економічного піднесення національної економіки на сучасному етапі розвитку ринкових відносин в Україні. Адже в теперішніх умовах наявність тих або інших природних ресурсів (лісових, водних, земельних, мінеральних, рекреаційних) може стати потужною конкурентною перевагою для розвитку економіки району, регіону та країни в цілому. Наявність та активний розвиток переробних виробництв у природно-ресурсній сфері на території кожного регіону сприятиме поживленню підприємницької діяльності, надходженню фінансових інвестицій в розвиток регіону, підвищенню зовнішньоекономічної діяльності та ін.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Науковими дослідженнями економічних

проблем розвитку природно-ресурсної сфери, розвитку переробних виробництв та їх економічного стимулювання займалися такі вітчизняні вчені: Борисов А., Василик Н., Галиця О., Голян В., Дудюк В., Данилишин Б., Демидюк С., Кіндзерський Ю., Хвесик М., Федулова Л., Шевченко Д., Шубалий О., Якубовський М. та ін. [2, 4-8]. Проте, потребують детальнішого вивчення ряд питань, що стосуються пошуку ефективних засобів економічного стимулювання розвитку переробних виробництв на основі використання місцевих природних ресурсів.

Цілі статті. Мета даної статті полягає в обґрунтуванні необхідності економічного стимулювання розвитку переробних виробництв на регіональному рівні на основі використання місцевого природно-ресурсного потенціалу.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У складі нашої держави є регіони, які мають сприятливі природно-ресурсні фактори, що надають можливості для соціально-економічного піднесення. До таких регіонів відноситься і Волинська область, яка є досить багатою на земельні ресурси, володіє значними запасами, водних, лісових, мінеральних та рекреаційних ресурсів.

Найбільшим природним багатством Волинського регіону є земельні ресурси. Загальна площа земель становить 2014 тис. га. Під землі сільськогосподарського призначення виділено 1086,9 тис. га (54%). Найпоширенішими ґрунтами області є дерново-підзолисті, які займають близько 40% території, серед яких найменшою природною родючістю виділяються піщані та глейово-піщані різновиди, поширені на Поліссі.

Лісистість Волинської області становить 31,7%. Загальний запас деревини по області становить 100, 6 млн. куб. м., рубками головного і проміжного користування вирубується близько 800 тис. куб. м, що становить близько 40% щорічного приросту.

На території області виявлені родовища кам'яного вугілля, газу, торфу, сапропелю, різних видів будівельних матеріалів, проявлення нафти, свинцю і цинку, ртуті, благородних металів та інших. Зокрема, освоєння Локачинського газового родовища, запаси якого становлять близько 7,8 млрд. куб. м, дозволить повністю забезпечити потреби населення та промисловості області на 20 років і дасть можливість зменшити імпортні поставки цієї

сировини в область. Передбачуваний термін експлуатації родовища – 20 років, щорічний видобуток газу становитиме близько 400 млн. куб. м газу за рік, або 70 % річної потреби області. На території Ратнівського району виявлено ряд родовищ самородної міди. Промислова розробка цих родовищ вирішить проблему забезпечення регіону і країни в цілому цією дефіцитною сировиною. Північна частина області є зоною поширення фосфоритів, які можуть використовуватись як нестандартні калійно-фосфатно-вапнякові добрива. В області є значні запаси сапропею, який може застосовуватись як добриво, а деякі різновиди органо-вапнякового та змішаного водоростевого типу можуть використовуватись у ветеринарії для відгодівлі худоби та медицині. Запаси сапропею становлять понад 61 млн. т.

Волинь багата річками та озерами. Її річки належать до басейну Прип'яті і частково – Західного Бугу. Густота гідрографічної сітки тут у два рази більша, ніж в середньому по Україні. Наявність вище перелічених природних ресурсів становить потенціал для розвитку Волинської області, а саме: передбачає поживлення підприємницької діяльності, створення додаткових потужностей у промисловому комплексі, активізацію зовнішньоекономічної діяльності, розширення туристично-оздоровчої сфери [7, с. 401].

На нашу думку, для активного розвитку регіону в сфері природокористування, з боку держави повинне проводитися економічне стимулювання.

У більшості наукових видань, економічне стимулювання розглядають як систему заходів, що використовують матеріальні засоби з метою спонукати учасників виробництва працювати для створення суспільного продукту. Характер, форми і методи економічного стимулювання залежать від виробничих відносин, що склалися у суспільстві [1]. З точки зору суб'єкта управління під економічним стимулюванням розуміють економічне спонукання, використання матеріальних стимулів, які сприяють тому, щоб виробники, споживачі, покупці поводитися бажаним чином, до вигоди і на користь осіб, які застосовують стимулювання [2].

Формування економічного механізму стимулювання використання природних ресурсів залежить від політичної, економічної та соціальної ситуації, що складається в державі.

Стимулювання процесу промислового виробництва та використання природних ресурсів здійснюється за допомогою економічних інструментів.

Окремі засади економічного стимулювання закладені також у інших напрямках економічної політики держави:

- в межах структурно-галузевої політики – стимулювання розвитку галузей, які визначають науково-технічний прогрес, забезпечують конкурентоспроможність вітчизняної продукції та зростання рівня життя населення, а складовими цієї політики є промислова, аграрна, будівельна та інші сфери економічної політики, щодо яких держава здійснює відносно самостійний комплекс заходів стимулюючого впливу;

- в межах грошово-кредитної політики – стимулювання використання кредитних ресурсів на потреби функціонування і розвитку економіки;

- в межах валютної політики – стимулювання зростання державних валютних резервів та їх ефективне використання [5].

Сьогодні, вагомий внесок для розвитку Волинської області здійснює аграрна сфера та промисловість.

Спостерігаються, хоч і не значні, але позитивні зрушення у сільському господарстві. Так, спостерігалось зростання індексу обсягів сільськогосподарського виробництва: у 2015 році він становив 98,6%, а в 2016 році становив 101,2% [4].

Згідно даних Волинського обласного управління статистики, обсяг реалізованої промислової продукції за основними видами діяльності у січні-серпні 2016 року склав 13192017,8 тис. грн. Переробна промисловість надає прибуток у розмірі 81,4% від загального обсягу реалізованої продукції (табл. 1).

Та на нашу думку, переробна промисловість області не працює на повну силу та потребує ще значного розвитку. Багато добувних підприємств (наприклад, паливно-енергетичного комплексу та лісопереробної сфери) продають свою продукцію (зокрема, сировину) іншим регіонам країни для подальшої переробки або транспортують через кордон в сусідні держави.

Переробна промисловість Волинської області потребує значних капіталовкладень та зусиль для створення та розвитку переробних виробництв на базі природно-ресурсних комплексів, як зі сторони держави, так і зі сторони окремих суб'єктів

господарювання.

Таблиця 1

Обсяг реалізованої промислової продукції за основними видами промислової діяльності у січні-серпні 2016 року

Переробна промисловість	Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) без ПДВ та акцизу	
	тис. грн.	у % до всієї реалізованої продукції
Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	3384035,8	25,7
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	188555,1	1,4
Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	2356385,2	17,9
Виробництво коксу та продуктів нафтопереробки	47800,3	0,4
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	96174,3	0,7
Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	870808,7	6,6
Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	255337,9	1,9
Машинобудування, крім ремонту і монтажу машин і устаткування	2443946,7	18,5

Джерело: [4].

Саме це, на нашу думку, гальмує розвиток переробних виробництв, адже значні капіталовкладення в дану сферу діяльності супроводжуються і значним ризиком. Також, на розвиток переробних виробництв негативно впливають певні законодавчі обмеження, бюрократизм, та небажання з боку державної влади сприяти розвитку регіону.

Тому, ми вважаємо, що держава та органи місцевого самоврядування повинні сформувати систему економічного стимулювання розвитку поглибленої переробки природних ресурсів. У зв'язку з цим, ми пропонуємо проаналізувати та

скористатися досвідом окремих підприємств та інших держав, що досягли найбільшого успіху в розвитку переробних виробництв на базі природно-ресурсних комплексів.

Висновки. Отже, наявність та активний розвиток переробних виробництв у природно-ресурсній сфері на території Волинської області сприятиме пожвавленню підприємницької діяльності, надходженню фінансових інвестицій в розвиток регіону, підвищенню зовнішньоекономічної діяльності та ін. Для жвавого розвитку регіону в сфері природокористування, з боку держави повинне проводитися економічне стимулювання.

Переробна промисловість Волинської області потребує значних капіталовкладень та зусиль для створення та розвитку переробних виробництв на базі природно-ресурсних комплексів, як зі сторони держави, так і зі сторони окремих суб'єктів господарювання. Тому, ми вважаємо, що держава та органи місцевого самоврядування повинні сформувати систему економічного стимулювання розвитку поглибленої переробки природних ресурсів.

Створення та розвиток підприємств, що займаються повною переробкою продуктів природно-ресурсної сфери дозволить забезпечити місцеве населення роботою, підвищити економічний рівень регіону, сприятиме надходженню фінансових інвестицій в регіон та додаткових надходжень в бюджет країни тощо.

Економічне стимулювання розвитку переробних виробництв на базі місцевої природної сировини – одна із важливих умов забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіону. Перспективи подальших досліджень у даному напрямку охоплюють обґрунтування окремих економічних механізмів стимулювання розвитку переробних виробництв на базі природно-ресурсних комплексів регіону.

1. Большая Советская Энциклопедия [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://bse.sci-lib.com/article_125669.
2. Борисов А.Б. Большой экономический словарь / А.Б. Борисов. – М.: Книжный мир, 2003. – 895 с.
3. Державна служба статистики України: Головне управління статистики у волинській області: офіц. веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua>.
4. Дудюк В.С. Економічні інструменти стимулювання раціонального

- використання недеревинних ресурсів лісу (на прикладі березового соку): Автореф. дис...канд. екон. наук: 08.08.01 / В.С. Дудюк; Укр. держ. лісотехн. ун-т. – Львів, 2001. – 20 с.
5. Загородній А. Г. Оцінювання привабливості ринків реалізації продукції в процесі формування стратегії розвитку підприємства / А. Г. Загородній, В. М. Чубай // Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць. – Вип. 250, Т. III. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2009. – С. 626-630.
6. Хвесик М.А. Інституціональна модель природокористування в умовах глобальних викликів / М.А. Загородній, В.А. Голян // Монографія. – К.: Кондор, 2007. – С. 401-402.
7. Хвесик М. А. Комплексне використання лісоресурсного потенціалу: механізм стимулювання, інституціональне та інноваційне забезпечення: монографія / Хвесик М. А., Шубалий О. М., Васирик Н. М.; Нац. акад. наук України, ДУ «Ін-т економіки природокористування та сталого розв. НАН України». – К.: ДКС, 2011. – 497 с.
8. Шубалий О.М. Перспективи розвитку поглибленої деревообробки у Волинській області / О.М. Шубалий // Економічні науки: зб. наук. пр. Луцького НТУ. Вип. 11 (43). – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2014. – С. 309–316. – (Серія «Регіональна економіка»).